

Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

The Examination of Texts in Turkish Coursebooks in Terms of Values Education and Their Evaluation According to Teachers' Opinions

Hatice COŞKUN, Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi.
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van /Türkiye.
haticecoskun@yyu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0453-8700>

Gizem Ezgi DERSE, Yüksek Lisans Öğrencisi.
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van /Türkiye.
gizemezgi@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9241-4849>

ISSN: 1303-880X

e-ISSN: 2667-7504

<http://ded.dem.org.tr>

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received Date: 17.05.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 12.03.2021

Yayın Tarihi / Published Date: 25.06.2021

Tr/En: Tr

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Atıf/Citation: Coşkun, H. & Derse, G.E. (2021). Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19 (41), s. 9-35.
<https://doi.org/10.34234/ded.738543>

Öz: Çalışmanın amacı Türkçe ders kitabındaki metinleri değerler eğitimi açısından incelemek ve öğretmen görüşleri bağlamında değerlendirmektir. Nitel araştırma yöntemine göre düzenlenen bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman inceleme teknikleri kullanılmıştır. Çalışma dokümanı 6. sınıf Eksen Yayınları Türkçe ders kitabıdır. 10 Türkçe öğretmeni ile değer algıları ve değer aktarımında 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler ile ilgili görüşmeler yapılmıştır. 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 40 metinde 27 değer 247 defa geçtiği tespit edilmiştir. Metinlerde en çok rastlanan değer sorumluluk değeridir. Metinlerde estetik duyguların geliştirilmesi ve alçakgönüllülük değerlerine ise hiç rastlanmamıştır. Değerlerin en fazla yer aldığı metin türü hikâye edici metinler, en az yer aldığı metin türü ise şiirlerdir. Bilgilendirici ve hikâye edici metinlerde en fazla sorumluluk değerine, şiirlerde ise en fazla vatanseverlik değerine rastlanmıştır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde değerler eğitimi kavramıyla ilgili öğretmenlerin en sık bahsettiği değerler hoşgörü, sevgi ve yardımseverlik olmuştur. Öğretmenler, olumsuz olarak değerlerin eğitim boyutuyla sınırlandırılması, değerler eğitimine gerekli önemin verilmemesi ve sistemden kaynaklanan sorunlar nedeniyle değerlerin geri plânda kalması görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin metinlerde en çok yer verilmesini istedikleri değer in saygı değeri olduğu görülmektedir. Görüşmeler sonucunda değerlerin ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, Türkçe dersi, Öğretmen görüşleri.

&

Abstract: The purpose of the study is to examine the texts in 6th grade Turkish coursebook in terms of values education and evaluate in context of teacher's opinions. In this research that was arranged with qualitative method, semi-structured interview and document examination methods were used for data collection. In the study as a document, Eksen Publishing 6th grade Turkish coursebook were used. Interviews with Turkish teachers were done in order to learn value perceptions of teachers and to find out their thoughts about the texts in coursebook for value transferring. In 40 texts in 6th grade Turkish coursebook, it was determined that 27 values were mentioned 247 times. Most found value was "responsibility". In the texts, "developing aesthetic feelings" and "modesty" values could never be seen. The type of the texts that has most values was stories, the least ones were poems. In informative and story type texts, most

used value was “responsibility”, in poems, it was “patriotism”. When teachers views were examined, most values coming to mind of teachers were “tolerance, “love” and “charity”. Teachers also stated some negative opinions. Those are “values limited only in education” “not caring values education enough” and “ignoring values due to systematical problems.” It was seen that teachers want the value “respect” most that should be included in texts. As a result of interviews, values should be given via the texts in coursebooks.

Keywords: Values education, Turkish lesson, Teacher opinions.

(The Extended Abstract is at the end of the article)

Giriş

Son yıllarda ön plana çıkan yeni düşünceler ve yapılan tartışmalar eğitimin asıl amacının öğrencinin bilişsel becerilerini geliştirmekten çok daha fazlası olduğunu göstermektedir. Eğitim, bireyleri kendini meydana getiren değerlerden kopmayan ve bu değerleri gelecek nesillere taşıyan; düşünce ve karakter olarak gelişime açık bir kimliğe büründürmek gayesindedir. Bu gaye, toplumu amaçlanan çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmada önemli bir yapı taşıdır. Toplumun amaçlanan çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşması için de toplumu oluşturan bireylerin değer olarak belli davranışları kabul etmeleri gerekmektedir.

Değerler insanların nasıl davranacaklarını belirleyen, insanları iyiye, güzele yönlendiren, bireyi ve toplumu kalkındıran unsurlardır. Bu açıdan bakıldığında değerler ve değerler eğitimi eğitim-öğretim sürecinde büyük önem taşımaktadır (Çakıroğlu, 2013, s. 6). Değerler eğitiminin eğitim-öğretim sürecinde sağlıklı kararlar verebilen, sağlıklı davranışlar sergileyen ve pozitif duygular hisseden insanların topluma kazandırılması gibi hedefleri olduğu görülmektedir. Değerler eğitiminin başka bir amacı da insanın doğuştan gelen niteliklerini açığa çıkarmak ve kişiliğini geliştirmektir. Bunun yanında bireyin iyiye, doğru olana ulaşmasına yardım etmek, kötü ahlaktan insanları ve toplumu korumak değerler eğitiminin amaçları arasındadır (Kızıler ve Canikli, 2016, s. 21). Bu amaçlara ulaşmak insanı değerli kılar. İnsanların değerlerin farkında olması, değerleri kazanması ve kazandığı değerleri kişiliğinin yapı taşları haline getirerek davranışa dönüştürmesi bireylerin gelecekteki kişiliğini, davranışlarını, yaşamlarını belirleyecek unsurlar olduğu için gerekmektedir. Ömür boyu devam eden bu sürece de değerler eğitimi denilmektedir (Yaman, 2016, s. 18). Değerler eğitimi, eğitim-öğretim sürecinin en alt basamağından başlayarak en üst basamağına kadar tüm kademelerde programlı bir şekilde verilmektedir.

Öğrencilere bilgi, beceri, davranışlar kazandırmak, toplumun yaşam kalitesini ve refahını yükseltmek, eğitimi kitlelere ulaştırmak, gelecek kuşaklara toplumun kültürünü ve değerlerini aktarmak yoluyla toplumun sürekliliğini sağlamak ilköğretimin amaçları arasındadır (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). İlköğretimin bu amaçları doğrultusunda değerler, örgün eğitim kurumları için oluşturulan programlar yoluyla bir plân dâhilinde öğrencilere kazandırılmaktadır. Türkçe dersi öğretim programı da bu amaca hizmet etmektedir. Türkçe dersi etkili dinlemeyi, doğru ve standartlara uygun konuşmayı, dil bilgisi kurallarını öğretmeyi, güzel okumayı ve yazmayı; bunun yanında öğrencinin milli, ahlâki, sosyal ve evrensel değerleri kazanmasını da hedefler (Doğan ve Gülüşen, 2011, s. 77). Türkçe dersi insanların diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurmasını ve dil becerilerini kazanmasını sağlamakla birlikte evrensel ve toplumsal değerleri de kazandırmalıdır. Kendi kültürünü ve ana dilini Türkçe dersinde öğrenen bireyin bu öğrenmeler yoluyla içerisinde yaşadığı toplumun sahip olduğu değerler konusunda farkındalığı artacaktır. Bu nedenle değerler eğitiminin Türkçe dersi içerisinde verilmesi oldukça önemlidir.

Türkçe dersinde ana materyal olarak ders kitapları kullanılır. Ders kitapları öğrencinin yaşına ve bilgi düzeyine uygun, bilişsel ve duyuşsal becerilerle zenginleştirilmiş metinlerden oluşan, öğretim programlarının temel ilkelerine uygun bir biçimde oluşturulan, içinde barındırdığı bilgileri öğretmen vasıtasıyla öğrencilere ileten, yazılı eğitim-öğretim materyalleridir (Çeçen ve Çiftçi, 2007, s. 39). Ders kitapları eğitim-öğretim ortamını belirleyen önemli araçlardır. Öğrencilerin zihinsel tasarımlarının oluşumu, okuma alışkanlığı kazanması vb. birçok yaşam faaliyeti ders kitaplarıyla biçimlenmektedir (Yapıcı, 2004, s. 122). Program ile öğrenci arasında bir köprü işlevi gören (Ataman, 2001) ders kitaplarının amacına ulaşabilmesi öğretmenlerin etkili bir şekilde onu kullanabilmesiyle olur. Ama öncelikli olarak bu ders kitaplarının öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel niteliklerine ve değerlere uygun bir şekilde yapılandırılması gereklidir.

Görüldüğü üzere derslerin ana materyali olan ders kitapları ve bu kitaplarda bulunan metinler değer eğitiminde yararlanılan en önemli kaynaklardır. Ders kitaplarının kurgusu değer eğitimi sağlayacak ve bu eğitimi kazandırabilecek bir donanıma sahip olmalıdır. Değerleri kazandırırken etkili yol Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerdir (Doğan ve Gülüşen, 2011, s. 76). Ana dili öğretiminde ana materyal olarak kullanılan metinlerin değer aktarımında önemi yadsınamaz bir gerçektir (Özbay ve Karakuş Tayşi, 2011, s. 24). Dolayısıyla-

la yeni nesillere metinler aracılığıyla değerler aktarımı yapılacağından Türkçe ders kitaplarına metin seçerken çok özenli çalışılmalıdır (Doğan ve Gülüşen, 2011, s. 78). Çünkü Türkçe ders kitaplarındaki metinler, öğrencilere değerleri edindirmek için yapılacak etkinliklere yol göstericidir (Kaygana, Yapıcı ve Aytan, 2013, s. 658). Metinler, değerlerin gelecek nesillere aktarımında da bir köprü vazifesi görmektedir. Türkçe derslerinde çeşitli bilgi ve becerileri kazandırırken farklı türlerdeki edebi metinler araç olarak kullanılmaktadır (Fırat ve Mocan, 2014, s. 28). Öğrenciler ders kitaplarında karşılaştıkları bu farklı türdeki metinler vasıtasıyla farklı sosyal rollerle karşılaşmaktadır. Ayrıca bu metinlerde bulunan evrensel değerlerin aktarılması yoluyla iyiyle kötüyü ayırt edebilmekte, doğru davranmayı ve düşünmeyi öğrenmektedir (Çelikpazu ve Aktaş, 2011). Bu yüzden ders kitaplarında bulunan metinler gerçek hayatla uyumlu, okunabilir, yorumlanabilir ve anlaşılır olmalıdır (Coşkun ve Sargın, 2007). Metinler aracılığı ile değer aktarımı yapılırken içinde bulunduğumuz yüzyılın şartları göz önünde bulundurulmalı, öğrencilere kazandırılmak istenen değerler günümüz ihtiyaçları göz önüne alınarak belirlenmelidir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın bireylere kazandırmayı amaçladığı temel becerilerin başında manevi, milli ve evrensel değerlere karşı hassas olma, sosyal ve bireysel değerlere önem verme becerileri gelmektedir (Yaman, Taflan ve Çolak, 2009, s. 108). Özetle metinlerin değerler eğitimindeki önemi Türkçe ders kitaplarının içeriğinin değerlerden uzak kalamayacağına göstergesidir. Bu içerikteki en önemli yapı taşı da şüphesiz metinlerdir. Metinlerin de bireylere ulusal ve evrensel boyutta değerleri kazandıracak içeriklerle donatılmış olması gerekli hatta zorunludur.

Gerek Türkçe Dersi Öğretim Programı gerek yapılan çalışmalar incelendiği zaman değerler eğitiminin çok önemli bir yerinin olduğu görülmektedir. Değerler eğitimi sevgi, saygı, dürüstlük, hoşgörü, sorumluluk gibi evrensel değerlere vurgu yapar. Öğrencilerin bu değerlerin önemini kavramalarını ve bu değerlere yaşantılarında yer vermelerini amaçlar. Bu yüzden, okulda değerler mutlaka kazandırılmalı ve bu konunun öneminin farkında olunmalıdır. Türkçe dersiyle ilgili değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında Doğan ve Gülüşen (2011)'in 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerleri incelediği; Atalay (2013)'in 2012-2013 öğretim yılı ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan "sevgi" ve "duygular" temalarını değerler eğitimi açısından incelediği; Fırat ve Mocan (2014)'in Türkçe ders kitaplarındaki hikâyelerde yer alan değerleri incelediği; Gül (2017)'ün 5. sınıf Türkçe ders kitabını değerler eğitimi yaklaşımıyla incelediği görülmektedir. Alanda yapılan çalışmalara bakıldığında ders kitaplarındaki metinleri ve öğretmen görüşlerini bir araya getiren bir çalışmanın gerekli olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla bu çalışma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında okutulan 6. sınıf Eksen yayınları Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve öğretmen görüşleri bağlamında değerlendirilmesini amaç edinmiştir. Bu ana amaç kapsamında ele alınmış alt amaçlar şu şekildedir:

- 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki (Eksen Yay.) metinlerde yer alan değerleri, bu değerlerin temalara göre dağılımını ve hangi tür metinlerde sıklaştığını belirlemek,

- Öğretmenlerin değer algılarını belirlemek ve metinleri ilettiği değerler açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir.

Yöntem

Nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan bu çalışmada doküman incelemesi ve görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Var olan bir durumun bütüncül bir bakış açısıyla ve derinleştirilerek incelenmesi amaçlandığından nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu bağlamda doküman incelemesi yapılarak Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ilettiği değerler açısından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Buna ek olarak görüşmeler aracılığıyla Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarındaki metinleri ilettiği değerler açısından değerlendirmeleri ve kendilerinin değer algılarının neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu ve Çalışma Dokümanı

Çalışma dokümanı olarak 6. sınıf Eksen yayınları Türkçe ders kitabında (2018-2019) yer alan 40 metin kullanılmıştır. Eksen yayınları ders kitabının tercih edilme sebebi metinlerle ilgili görüşme yapılması planlanan Türkçe öğretmenlerinin görev yaptığı Bitlis ilinde ilgili tarihlerde bu kitabın Türkçe derslerinde kullanılıyor olmasıdır. Görüşme yapılan çalışma grubunun belirlenmesinde ise araştırmacının katılımcılara kolay ulaşması ve veri toplama sürecini sağlıklı yürütmesi amacıyla uygun örnekleme (kolay ulaşılabilir) yöntemi tercih edilmiştir. Bu nedenle çalışma grubunu Bitlis ili ortaokullarında görev yapan 10 Türkçe öğretmeni oluşturmuştur. Farklı okullarda görev yapan öğretmenleri çalışmaya katmak amacıyla her okuldan çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 1 Türkçe öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların 5'i kadın, 5'i erkektir. 8 öğretmen 0-5 yıl arası mesleki deneyime sahipken 2 öğretmen 6-10 yıl arası mesleki deneyime sahiptir.

Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi, Verilerin Toplanması ve Veri Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Doküman incelemesi sürecinde ilk aşamada 6. sınıf Eksen yayınları Türkçe ders kitabında (2018-2019) bulunan metinlerdeki değerleri incelemek üzere MEB Değerler Eğitimi Yönergesi'nde (2018) verilen 27 değer listelenmiştir. Bu listeden hareketle Türkçe ders kitabındaki her bir metin ilettiği değerler açısından incelenmiştir. Analiz yapılırken cümle birimleri dikkate alınmış, bir değer metinde kaç kez geçtiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre bir metinde bir değer metnin farklı bölümlerinde farklı sayılarda geçtiği görülmüştür. Doküman incelemesinin güvenilirliği için kodlayıcı güvenilirliği yapılmıştır. Türkçe ders kitabının 1. temasındaki toplam 5 metin iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülüne göre %80 oranında kodlayıcı tutarlılığı sağlanmıştır. Uyum sağlanamayan kısımlar için iki kodlayıcı analizi yeniden yapmış, uyum sağlandıktan sonra bir kodlayıcı analize devam etmiştir. Her metnin detaylı bir şekilde analiz edilmesinden sonra bu değerler belirlenmiş ve temalara göre yeni bir tasnife tabi tutulmuştur. Bu tasnif sonucunda en çok hangi değerlerle karşılaşıldığı ve değerlerin hangi temalarda yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Bir sonraki aşamada değerler metin türlerine göre ayrıca incelenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında araştırmacının amacına uygun olarak soru havuzu oluşturulmuş, araştırmacının amacına hizmet ettiği düşünülen sorular bu havuzdan çekilmiş ve taslak bir form oluşturulmuştur. Taslak form ile ilgili Türkçe eğitimi alanında öğretim üyesi olan uzmanların görüşü alınmış ve uzmanlardan gelen dönütler ve pilot uygulama neticesinde görüşme formunda 11 soruya yer verilmesi uygun görülmüştür. Veri toplama sürecinde 10 gönüllü Türkçe öğretmeninden çalışmaya konu olan Türkçe ders kitabındaki 40 metni okuyup değerler açısından incelemeleri istenmiştir. Daha sonra öğretmenlerle görüşmeler yapılmış, görüşme ses kayıtları yazıya dökülmüş ve veri analizi sürecine geçilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Veriler kodlama, kod birleştirme ve temalaştırma aşamalarına göre analiz edilmiştir. Analiz güvenilirliği için kodlayıcılar arası uyuma bakılmıştır. Kodlama işleminin güvenilirliğini sağlamak için tesadüfi olarak örneklemin %10'unu temsil eden 1 kişiye ait görüşme formu iki kodlayıcı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Kodlayıcılar bağımsız olarak kodlama işlemini bitirdikten sonra bir araya gelinmiş ve

kodlamalar karşılaştırılmıştır. Kodlardaki benzerlikler ve farklılıklar tartışılmış ve kodlayıcılar arasında görüş birliği sağlandığı için kodlayıcılardan biri analize devam etmiştir. Analiz sürecinde kodlama yapan araştırmacılar ihtiyaç duyuldukça bir araya gelmiş ve kodlamalar üzerinde fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Veri analizi tamamlandıktan sonra kodlar kategorileştirilmiş, görüşme sorularından hareketle belirlenmiş olan temalar altında sunulmuş ve katılımcı görüşleriyle örneklendirilmiştir.

Etik izin: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'nun 13.05.2020 tarih ve 2020/03-02 sayılı kararı gereği çalışmanın uygulanmasının etik açıdan bir sorun teşkil etmediği görülmüştür.

Bulgular

Bu bölümde Türkçe ders kitabındaki metinlerde en çok hangi değerlerin yer aldığı, bu değerlerin hangi temalarda ve hangi tür metinlerde yoğunlaştığı ortaya konulmuştur. Ayrıca Türkçe öğretmenlerinin değer algıları belirlenmiş ve değerlerle ilgili ders kitaplarındaki metinlere dair değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Değerlerin Temalara Göre Dağılımının İncelenmesine Dayalı Bulgular

Türkçe ders kitaplarındaki değerler temalara dağılımı açısından incelenmiş, ilgili sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1: Değerlerin Temalara Göre Dağılımı

Değerler	TEMALAR								Toplam (f)
	1.tema Erdemler	2.tema Millî Kültürümüz	3.tema Millî Mücadele	4.tema Çocuk Dünyası	5.tema Birey ve Toplum	6.tema İletişim	7.tema Doğa ve Evren	8.tema Bilim ve Teknoloji	
Sevgi	-	4	4	1	1	4	6	-	20
Sorumluluk	7	-	2	1	5	5	5	1	26
Saygı	2	3	1	5	4	4	-	1	20
Hoşgörü-Duyarlılık	1	2	-	2	3	4	2	-	14
Özgüven	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Empati	-	-	-	1	-	1	-	-	2
Adil Olma	2	-	-	1	-	1	-	-	4
Cesaret-Liderlik	5	-	5	-	-	1	1	1	13
Nazik Olmak	1	2	-	1	1	1	2	1	9
Dostluk	11	-	-	1	-	-	-	-	12
Yardımlaşma Dayanışma	5	1	2	1	2	1	-	2	14

Temizlik	-	1	-	-	4	1	2	-	8
Doğruluk-Dürüstlük	5	-	-	-	-	6	-	-	11
Aile Birliğine Önem Verme	-	-	-	1	-	2	1	1	5
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	2	-	2	-	2	1	-	2	9
İyimserlik	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Misafirperverlik	1	2	-	2	1	-	-	-	6
Vatanseverlik	7	1	13	-	-	-	-	-	21
İyilik Yapmak	8	1	-	1	-	-	3	1	14
Çalışkanlık	-	-	3	-	1	-	-	3	7
Paylaşımçı Olmak	1	-	-	-	5	1	-	1	8
Şefkat Merhamet	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Selamlaşma	-	1	-	1	1	-	-	-	3
Alçakgönüllülük	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fedâkarlık	4	1	-	1	-	-	-	-	6
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	1	5	2	2	-	1	-	-	11
Toplam(f)	64	24	34	23	30	34	24	14	247

Tabloya bakıldığında 6. sınıf Eksen yayınları Türkçe ders kitabında 8 tema, bu temalar içerisinde 40 metin olduğu görülmektedir. Metinlerde en çok yer alan değer sorumluluk değeri olarak tespit edilmiştir. Bunu takiben vatanseverlik, sevgi ve saygı değerleri gelmektedir. Estetik duyguların geliştirilmesi ve alçakgönüllülük değerlerine metinlerde rastlanmamıştır. İyimserlik ve özgüven değerlerine de sadece 1 kez rastlanmıştır.

Ayrıca değerlerin en çok yer aldığı temanın 64 frekansla Erdemler teması, değerlerin en az yer aldığı temanın ise 14 frekansla Bilim ve Teknoloji teması olduğu görülmektedir. Temalarda toplam 247 defa değer tespit edilmiştir. 2, 4 ve 7. temalardaki değer sayıları birbirine yakındır.

Değerlerin Hangi Tür Metinlerde Sıklaştığının İncelenmesine Dayalı Bulgular

Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin metin türlerine göre genel dağılımı incelenmiş, ilgili sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2: Değerlerin Metin Türlerine Göre Dağılımı

Değerler	Bilgilendirici Metinler Toplam Değer (f)	Hikâye Edici Metinler Toplam Değer (f)	Şiir Türü Metinler Toplam Değer (f)	Toplam (f)
Sevgi	5	8	7	20
Sorumluluk	11	11	4	26
Saygı	10	3	7	20
Hoşgörü-Duyarlılık	7	4	3	14
Özgüven	-	1	-	1
Empati	1	-	1	2

Adil Olma	2	2	-	4
Cesaret-Liderlik	4	8	1	13
Nazik Olmak	3	6	-	9
Dostluk	4	8	-	12
Yardımlaşma-Dayanışma	3	11	-	14
Temizlik	5	1	2	8
Doğruluk-Dürüstlük	6	5	-	11
Aile Birliğine Önem Verme	2	3	-	5
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	5	4	-	9
İyimserlik	-	1	-	1
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	-	-	-	-
Misafirperverlik	-	6	-	6
Vatanseverlik	1	9	11	21
İyilik Yapmak	2	7	5	14
Çalışkanlık	3	4	-	7
Paylaşımçı Olmak	2	2	4	8
Şefkat-Merhamet	-	2	-	2
Selamlaşma	-	3	-	3
Alçakgönüllülük	-	-	-	-
Fedakarlık	1	5	-	6
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	8	2	1	11
Toplam (f)	85	116	46	247

Yukarıdaki tabloda metin türlerine göre değerler incelendiğinde hikâye edici metin türünde değerlere daha fazla yer verildiği görülmektedir. Tabloya göre değerlere en az yer verilen metin türü şiirdir.

Bilgilendirici metin türünde en sık rastlanan değer sorumluluk değeri olduğu görülmektedir. Öz güven, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, şefkat-merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük değerlerine ise bilgilendirici metinlerde rastlanmamaktadır. Hikâye edici metin türünde en sık rastlanan değerler ise sorumluluk ve yardımlaşma-dayanışma değerleridir. Empati, estetik duyguların geliştirilmesi ve alçakgönüllülük değerlerine ise hikâye edici metin türünde rastlanmamıştır. Tabloya göre şiirlerde en sık rastlanan değer vatanseverlik olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin Değer Algılarının Belirlenmesine ve Metinlerin İlettiği Değerler Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesine Dayalı Bulgular

Bu bölümde çalışmaya katılan öğretmenlerin değer algıları belirlenmiş ve 6.sınıf Türkçe ders kitabındaki değerlerle ilgili değerlendirmelerine yer verilmiştir. Aşağıdaki tabloda değerler eğitimi kavramıyla ilgili öğretmenlerin algıları yer almaktadır.

Tablo 3: Değerler Eğitimi Kavramıyla İlgili Öğretmenlerin Algıları	
Kategoriler	Kodlar (f)
Değerler	Yardımsızlık (5), sevgi (4), hoşgörü (4), vatanseverlik (3), saygı (3), insanîyet (2), iyilik (2), adalet (1), misafirperverlik (1), dürüstlük (1), paylaşımcı olmak (1), dostluk (1)
Tanımlar ve Amaçlar	İyi insan yetiştirme (4), tarihsel ve evrensel olma (3), dini inançlar (1), toplumsal yaşayış biçimleri (1), insanların birbirleriyle uyum içinde olması (1), huzurlu bir ortam oluşturma (1), toplumun üzerinde uzlaştığı davranışlar (1), insanların hayattan beklentileri (1)
Değerlerin Kazandırılma Şekli	Değerlerin eğitimin içinde verilmesi (3), değer aktarımında rol model olunması (2), Değerlerin oluşmasında sosyal çevrenin, ailenin, öğretmenin, yaşı ve kişilik özelliklerinin etkisi (1), değerler eğitiminin okullarda verilmesi (1), çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılması (1), değerlerin öğretimin içinde verilmesi (1)

Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin değerler eğitimi kavramıyla ilgili akıllarına en çok gelen değerlerin hoşgörü, sevgi ve yardımsızlık olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili yaptıkları tanım ve amaç cümleleri incelendiğinde iyi insan yetiştirme, tarihsel ve evrensel olma kavramları üzerinde durulmaktadır. Ayrıca değerlerin kazandırılma şekliyle ilgili öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde değerlerin eğitimin içinde verilmesi ve değerleri aktarırken rol model olunması görüşleri ön plâna çıkmaktadır. Bu konuya Ö5 kodlu öğretmenin görüşü örnek verilebilir:

“Çocukları insani yönden geliştirmek geliyor. Onlara bir şeyler katmak sürekli öğretim yönünden düşünmek değil de biraz da eğitsel yönden yönlendirmek geliyor.” (Ö5)

Çalışmaya katılan öğretmenlere değerlerin eğitim öğretimdeki yeri ile ilgili soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Değerlerin Eğitim Öğretimdeki Yeriyle İlgili Öğretmenlerin Algıları

Kategoriler	Kodlar (f)
Olumlu Görüşler	Değerlerin ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla verilmesi (5), değerlerin eğitimin vazgeçilmez unsuru olması (3), değerler eğitiminin bilinçli ve programlı bir şekilde verilmesi (2), etkinlikler yoluyla değerleri aktarmak (2), değer aktarımında öğretmenlerin işbirliği içerisinde bulunması (2), öğrencilerin farkında olmadan değerleri benimsemesi (1), değer aktarımında sözel derslerin uygunluğu (1), geleceğe yön vermesi (1), değerlerin kazanım haline gelmiş olması (1), değerlerin evrenselliği (1), değerler eğitiminin öğrenciler tarafından sevilmesi (1), değerlerin eğitim-öğretim yoluyla aktarılması (1)
Olumsuz Görüşler	Değerlerin eğitim boyutuyla sınırlandırılması (4), değerler eğitimine gerekli önemin verilmemesi (3), sistemden kaynaklanan sorunlar nedeniyle değerlerin geri plânda kalması (3), müfredatta yeteri kadar yer verilmemesi (2), değerlerin benimsenmemesi (1), değerlerin müfredatla sınırlı kalması (1), değerler eğitimine öğretmenlerin gereken önemi vermemesi (1)
Yapılması Gerekenler	Aile, toplum ve okulun değerleri benimsetme sorumluluğu (2), değerlerin diğer derslerin müfredatında da yer alması gerekliliği (2), aylık değer uygulaması (1), değerlerin farklı dersler aracılığıyla aktarılması (1), seçilen metin ve etkinliklere önem verilmesi (1), okul atmosferine değerlerin yayılması (1), değer aktarımında aile-öğretmen-öğrenci işbirliği (1), öğretmenlerin rol model alınması (1), Türkiye geneli sınavlarda değerlerin yer alması (1), değerlerin sosyal projeler yoluyla aktarılması (1)

Değerlerin eğitim-öğretimdeki yeriyle ilgili öğretmenlerin algıları incelendiğinde çalışmaya katılan 5 öğretmenin değerlerin ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla verilmesi ile ilgili olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Değerlerin eğitimin vazgeçilmez unsuru olduğuna da 3 öğretmen tarafından değinilmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin olumsuz olarak en sık söylediği görüşler: değerlerin eğitim boyutuyla sınırlandırılması, değerler eğitimine gerekli önemin verilmemesi ve sistemden kaynaklanan sorunlar nedeniyle değerlerin geri plânda kalması olmuştur. Yapılması gerekenlere de değinen öğretmenler; aile, toplum ve okulun değerleri benimsetme sorumluluğu ve değerlerin diğer derslerin müfredatında da yer alması gerektiği üzerinde durmaktadırlar.

Değerlerin eğitim öğretimdeki yeriyle ilgili öğretmen görüşlerini yansıtan örnek şöyledir:

Ö6: “Bence değerler eğitimi bizim müfredatta verdiğimiz diğer şeylerden daha önemli. Biz çoğu zaman boşa kürek sallıyor gibi dil bilgisi, şu kazanımı verdim mi, bu konuyu verdim mi? Onun tereddütüne düşüyoruz. Benim açımdan değerler eğitimi onlardan daha değerli. Onlar verilmesin demiyorum ama onlardan daha değerli.”

Öğretmenlere ders planlarında değerlerin kazanım olarak yer verilmesinin gerekliliği ile ilgili soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5: Değerler Eğitimine Ders Plânlarında Kazanım Olarak Yer Verilmesi İle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri

Kategori	Kodlar (f)
Evet ve Nedenleri	Öğretmen açısından farkındalığı arttırmalı (4), değerler eğitimi müfredata yedirilerek verilmeli (3), Türkçe derslerinde değerler metinler aracılığıyla verilmeli (2), değerler eğitimine yeterli zamanı ayrılabilmesi (2), öğretmenler değerlerle ilgili derse hazırlıklı gelmeli (2), öğretmen değerleri kazandırmada sorumluluk hissetmeli (2), değerler sezdirme yoluyla verilmeli (1), değerler eğitime programda verilen önem artırılmalı (1), değerlere gereken önem verilmeli (1), değerler eğitimi okulda verilmeli (1)
Hayır ve Nedenleri	Somut olarak gözlenememesi (1), ders içinde çeşitli yöntem ve tekniklerle değer aktarımının yapılması (1)

Çalışmaya katılan öğretmenlere sorulan “Değerler eğitime ders plânlarında kazanım olarak yer verilmeli midir?” sorusuna öğretmenlerin önemli ölçüde evet cevabını verdiği görülmektedir. Bu düşüncelerini çoğunlukla öğretmen açısından farkındalığı arttırmalı ve değerler eğitimi müfredata yedirilerek verilmeli ifadeleriyle desteklemektedirler. Hayır cevabını veren öğretmenler ise bunun nedenini somut olarak gözlenememesi ve ders içinde çeşitli yöntem ve tekniklerle değer aktarımının yapılması olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine örnek şöyledir:

“Değerler eğitimi kazanım şeklinde olsa daha iyi olur. En azından öğretmen bu kazanımı işlemek zorunda olduğu için daha yararlı olur. Yeterli zamanı değerler eğitimine ayırabilir. Değerler ile ilgili derse hazırlıklı gelebilir.” (Ö8)

Öğretmenlere Türkçe derslerinde değerleri öğrencilere aktarmada hangi yollara başvurdukları sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Türkçe Derslerinde Değerleri Öğrencilere Aktarmak İçin Öğretmenlerin Başvurduğu Yollar

Kategori	Kodlar (f)
İlişkilendirme	Konu ve metin aracılığıyla açığa çıkarma (6), güncel olaylarla örneklendirme (3), etkinlikler yoluyla değerleri aktarma (2), somut yaşama ilişkilendirme (2), ana fikri sorarak değeri buldurma (2), aile ve sosyal çevreyle ilişkilendirerek verme (1), okul ikliminde değerleri aktarma (1)
Yöntem ve Teknikler	Canlandırma (5), tartışma (3), soru-cevap (3), münazara (2), rol yapma (2), zıt tepki (1) anlatma (1), grup çalışması (1), öğrenci araştırmaları (1), eğitsel oyunlar (1), metin yazdırma (1)

Çalışmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmeler incelendiğinde Türkçe derslerinde değerleri öğrencilere aktarmak için ilişkilendirme ve yöntem-tekniklere başvurdukları görülmektedir. İlişkilendirmede konu ve metin aracılığıyla ön plâna çıkarma ve güncel olaylarla örneklendirme yolları öne çıkmaktadır. En çok kullandıkları yöntem ve tekniklerin canlandırma, soru-cevap ve tartışma olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşlerine örnek şöyledir:

Ö2: “Okuma metinlerinde zaten değerler metnin içinde gizil bir şekilde veriliyor. Biz bunu öğrencilerle birlikte açığa çıkarmaya çalışıyoruz. Önce ana fikri yani verilmek istenen değeri buluyoruz. Canlandırma ve zıt tepki yoluyla da olabilir.”

Öğretmenlere yaptıkları incelemelere göre Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde en çok hangi değerlerin yer aldığına ve bu değerlerin yeterliliğine dair soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre üzerinde en çok durulan değerler temalara göre farklılık göstermektedir. Özellikle Milli Mücadele ve Atatürk temasında vatanseverlik değeri vurgulanmıştır. Erdemler temasında ise değerlerin yoğun olduğu ifade edilmektedir. Aşağıdaki tabloda çalışmaya katılan öğretmenlerin incelemelerine göre metinlerde en çok yer alan değerler ve yeterliliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 7: Öğretmenlerin İncelemelerine Göre Metinlerde En Çok Yer Alan Değerler ve Bu Değerlerin Yeterlilikleri

Kategori	Kodlar (f)
Değerler	Yardımsızlık (7), sevgi (6), vatanseverlik (5), sorumluluk (2), iyilik yapmak (2), saygı (2), dürüstlük (2), dostluk (2), paylaşımcı olmak (1), dayanışma (1), empati (1), çalışkanlık (1), hoşgörü (1)
Yeterli	Değerlerin varlığı konusunda kitabın yeterli olması (2), ana değerlerin yeterli olması (1)
Yetersiz	Etkinliklerin değer aktarımını desteklememesi (4), değerlerin sadece belli temalarda yoğunlaşması (3), değerleri aktarmada kitabın yetersiz kalması (2), değerlere bütün temalarda daha sık yer verilmesi gerektiği (2), bir metinde tek bir değere odaklanması (1), önemli bulunan değerlere yer verilmemesi (1)

Yapılan görüşmelerde Türkçe öğretmenleri kitapta en çok yer verilen değerlerin yardımsızlık, sevgi ve vatanseverlik olduğunu belirtmişlerdir. Metinleri inceleyen öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu metinlerdeki değerlerin yeterli olmadığını düşünmektedir. Etkinliklerin değer aktarımını desteklememesi, değerlerin sadece belli temalarda yoğunlaşması ve değerleri aktarmada kitabın yetersiz kalması en çok üzerinde durulan sebeplerdir. Değerlerin yeterli olduğunu düşünen öğretmenler ise, değerlerin varlığı konusunda kitabın ve kitaptaki ana değerlerin de yeterli olduğu görüşlerini belirtmektedir. Bu düşüncelere Ö5 ve Ö9 kodlu öğretmenlerin görüşleri örnek verilebilir:

“Ben çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Verilmek istenen mesaj daha arka planda kalıyor. Tamam, metin güzel ama metnin etkinliklerine geçtiğimizde değerlerle ilgili bir şey olduğunu düşünmüyorum. Yüzeysel geçiliyor. Biz çocuğu yönlendirmesek sadece kitap üzerinden gidersek çocuktan bir verim alamıyoruz.” (Ö5)

“8 temayı inceledim. Değerlerin bazı temalarda daha yoğun olduğunu gördüm. Özellikle Erdemler temasında değerler çok yoğun bir şekilde vardı. Çocuklar da değerleri işlemeyi seviyorlar gözlemlediğim kadarıyla. En çok rastladığım değerler ise sevgi değeri, dostluk değeri, Milli Mücadele ve Atatürk temasında vatanseverlik değeri oldu. Neredeyse çoğu değer vardı ama aklıma ilk gelen bunlar.” (Ö9)

Çalışmaya katılan öğretmenlere göre metinlerde en çok yer verilmesi gereken değerlerin neler olduğu ve ders kitaplarının bu konudaki yeterliliği sorulmuştur. Öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 8: Öğretmenlere Göre Metinlerde En Çok Yer Verilmesi Gereken Değerler ve Ders Kitaplarının Bu Konudaki Yeterliliği

Kategori	Kodlar (f)
Değerler	Saygı (7), sevgi (5), yardımlaşma (4), adil olma (3), hoşgörü (3), dürüstlük (3), paylaşımcı olmak (2), barış (2), vatanseverlik(2), alçakgönüllülük (1), iyilik (1), misafirperverlik (1), empati (1), sorumluluk (1), temizlik (1)
Yeterli	Değeri tanıma noktasında yeterli olması (1), yeterli sayıda yer verilmesi (1), erdemler temasında değerlerin kolayca kazanılması (1)
Yetersiz	Değerler arttırılabilir (2)
Kısmen yeterli	Temaya göre değerlerin yoğunluğunun değişmesi (1), bazı değerlere yeterince yer verilmemesi (1)

Yukarıdaki tabloya bakıldığında çalışmaya katılan öğretmenlerin metinlerde en çok yer verilmesini istedikleri değerlerin saygı değeri olduğu görülmektedir. Saygı değerinden sonra metinlerde en çok yer almasını istedikleri değerler sevgi, yardımlaşma, adil olma, hoşgörü, dürüstlük, vb. değerlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmenlere metinlerde bulunmasını istedikleri değerlere yeteri kadar yer verilip verilmediği sorulduğunda yeterli olduğunu düşünen öğretmenler bu görüşlerini; değeri tanıma noktasında yeterli olması, yeterli sayıda yer verilmesi ve Erdemler temasında değerlerin kolayca kazanılması olarak gerekçelendirmektedir. Yetersiz olduğunu belirten öğretmenler değerlerin arttırılması gerektiğini söylemektedir. Kısmen cevabını veren öğretmenler ise temaya göre değerlerin yoğunluğunun değiştiğini ve bazı değerlere yeterince yer verilmediğini vurgulamaktadır. Bu düşüncelere Ö5 ve Ö6 kodlu öğretmenlerin görüşleri örnek verilebilir:

“Temaya göre değişiyor. Bazı temalarda çok yoğunlukla üzerinde durduğu halde diğer temaya geçince tamamen kopabiliyor değerden. O yüzden ben biraz bağlantısız olduğunu düşünüyorum.”(Ö5)

“En çok eksik bulduğum değerler olacak tabi ki. Barış, misafirperverlik, adil olma, başkasının hakkına saygı duyma bunlar.”(Ö6)

Aşağıdaki tabloda çalışmaya katılan öğretmenlerin metinlerde işlenen değerler öğrencilerde farkındalık yaratıyor mu, öğrencilerin davranışlarına yansıyor mu? sorusu ile ilgili görüşleri yer almaktadır.

Tablo 9: Metinlerde İşlenen Değerlerin Öğrencilerde Farkındalık Yaratma ve Davranışlarına Yansımaları İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kodlar (f)
Evet ve Nedenleri	Sınıf içi iklime olumlu etkisi (1), öğrencilere hoşgörü kazandırması (1), öğrencilerde empati değerini arttırması (1), sınıf disiplinini sağlaması (1), çevre duyarlılığının artması (1), derste işlenen metnin öğrencilerin davranışlarına olumlu yansımaları (1), değer kazanımının somut olarak gözlemlenmesi (1)
Hayır ve Nedenleri	Değeri içselleştirememesi (1)
Kısmen ve nedenleri	Davranışa yansıtamama (2), değer farkındalığının öğrenciye göre değişmesi (1), kız öğrencilerin değerleri daha iyi uygulaması (1), bazı değerlerin somut olarak gözlenememesi (1), değeri kazandırmada okul kültürünün önemi (1), pekiştireceğe göre değişiklik göstermesi (1), metinlerin farkındalık yaratmada etkili olması (1), somutlaştırıldığında kalıcı olması (1)

Metinlerde işlenen değerlerin öğrencilerde farkındalık yaratma durumu ile ilgili olumlu görüş belirten öğretmenler derste işlenen metnin öğrencilerin davranışlarına olumlu yansımaları ve sınıf içi iklime olumlu etkisi yorumlarıyla bu görüşü desteklemektedirler. Hayır cevabını veren bir öğretmen bu duruma gerekçe olarak öğrencilerin değeri içselleştirememesini göstermektedir. Bu soruyu kısmen olarak cevaplayan öğretmenler öğrencilerin davranışa yansıtamaması, kız öğrencilerin değerleri daha iyi uygulaması ve değer farkındalığının öğrenciye göre değişmesi gibi söylemlerle bu düşüncelerini gerekçelendirmektedirler. Öğretmen görüşlerine örnek şöyledir:

“Metinlerdeki değerlerin öğrencilerde davranış değişikliği yaratması yavaş izlenebilen bir süreç. Bunu özellikle hoşgörü ve benzer değerler için daha belirgin bir şekilde gözlemlerim. Özellikle metin sonrası ve öncesi yaptırduğum etkinlikler ve verilen sorumluluklarla daha da etkili olduğunu öğrencilerimde farkındalık yarattığını söyleyebilirim.” (Ö7).

Öğretmenlere değerleri doğru aktarabilmek için hangi tür metinleri tercih ettikleri sorulmuştur. Öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 10: Değerleri Doğru Aktarabilmek İçin Öğretmenlerin Kullanmayı Tercih Ettiği Türler

Kategori	Kodlar (f)
Bilgilendirici türler	Öğretici metinler (1), deneme, serüven yazıları, gezi yazısı (1)
Hikaye edici türler	Olaya dayalı metinler (9), tiyatro (2), masal (2), hikâye, masal, fablet (1), karikatür (1)
Şiir	Şiir (4)

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun değerleri doğru aktarabilmek için tür olarak olaya dayalı metinleri tercih ettiği görülmektedir. Olaya dayalı metinlerden sonra en çok tercih edilen metin türü şiir olmuştur. Bu düşüncelere Ö2 kodlu öğretmenin görüşü örnek verilebilir.

“... olay metinlerini daha çok kullanırsak çocuklar üzerinde en azından olayı içinde yaşayabilme duygusunu hiss ediyor çocuk ve kendini özdeşleştiriyor olay metinleriyle. Bilgilendirici metni okurken de sıkılıyor ve bilgilendirici metin dolayısıyla vermek istediğimiz değeri tam olarak veremiyor. Bundan dolayı eğer kitabın yazarı ben olmuş olsaydım olay ağırlıklı metinleri daha çok kullanırdım.” (Ö2)

Aşağıdaki tabloda çalışmaya katılan öğretmenlerin değerlerle ilgili görüş ve önerileri yer almaktadır.

Tablo 11: Değerlerle İlgili Öğretmenlerin Görüş ve Önerileri

Kategori	Alt kategori (f)
Eğitim-Öğretim Boyutu	Ayın değeri uygulaması (4), pano çalışmalarının yapılması (3), okulun vizyonu haline gelmesi (2), değerlerle ilgili projeler yapılması (2), farklı derslerde de değerler yer verilmesi gerektiği (2), değerlerin metinler aracılığıyla aktarılması (2), eğitimde değerlerin önemli bir yerinin olması (2), değerlerin ders kitabıyla sınırlı kalmaması (2) değer aktarımının bilinçli yapılması gerektiği (1), değerleri yaparak yaşayarak öğrenme (1) değerlerle ilgili okul dışı etkinliklerin yapılması (1), tiyatrolar, oyunlar, yarışmalar yoluyla değer aktarımı (1), değerlere gereken önemin verilmemesi (1), ayın örnek öğrencisi uygulaması (1), örnek davranışların ödüllendirilmesi (1), değerler günü uygulaması (1), okul içi etkinliklerin yapılması (1)
Öğretmen Boyutu	Öğretmenlerin değer aktarımında aktif rol alması (2), öğretmenlerin değerlerin farkında olmaması (2), öğretmen ve ailenin iş birliği içerisinde olması (2), öğretmenin rol model olması (2), öğretmenlerin iş birliği içerisinde olması (2), lisans eğitiminin değerler eğitimi konusunda yetersiz kalması (1), öğretmenin yaratıcılığının önemi (1), öğretmenin eğitim becerisinin önemi (1), öğretmenin yetisinin önemi (1), öğretmenin değer aktarımında sorumluluk alması (1), öğretmenin kendini eğitmesi (1)
Aile ve Çevre Boyutu	Velinin sorumluluk üstlenmemesi (2), ailelere değerlerle ilgili seminer verilmesi (2), değerleri oluşturmada arkadaş çevresinin etkisi (1)
Toplum Boyutu	Toplumun değerler konusunda eğitilmesi (1), ülkenin vizyonu haline gelmesi (1), bilinçsizce televizyon izlemenin değerlere olumsuz etkisi (1), televizyondaki kişilerin rol model alınması (1), toplumun yapı taşı olması (1)

Çalışmaya katılan öğretmenlerin değerlerle ilgili görüş ve önerileri incelendiğinde; eğitim-öğretim boyutu, öğretmen boyutu, aile ve çevre boyutu ve toplumsal boyut olarak 4 başlıkta toplandığı görülmektedir. Eğitim-öğretim ile ilgili olarak ayın değeri uygulamasının yapılması, pano çalışmalarının yapılması, değerlerin metinler aracılığıyla aktarılması gibi görüş ve öneriler ön plâna çıkmaktadır. Öğretmenlerin ayrıca ailelere değerlerle ilgili seminer verilmesi ve toplumun değerler konusunda eğitilmesi de diğer boyutlarda öne çıkan düşüncelerdir.

Değerlerle ilgili öğretmenlerin görüş ve önerilerini yansıtan örnek şöyledir:

Ö9: *“Değerler toplumun yapı taşıdır. Biz öğretmenler bize düşen bu sorumluluğun farkında olmalıyız. Kazanımda olsun ya da olmasın Milli Eğitim’in ilk üç maddesindeki temel amacımız iyi insan yetiştirmek. Bunun bilincinde olmalıyız. Taşın altına elimizi koymaktan çekinmemeliyiz.”*

Sonuç ve Tartışma

2018-2019 eğitim-öğretim yılında Bitlis ilinde okutulan 6. sınıf Eksen Yayınları Türkçe ders kitabındaki metinler değerler eğitimi açısından incelendiğinde metinlerde en çok yer alan değer sorumluluk değeri olduğu görülmüştür. Daha sonra vatanseverlik, sevgi ve saygı değerleri gelmektedir. Estetik duyguların geliştirilmesi ve alçakgönüllülük değerlerine metinlerde rastlanmamıştır. Doğan ve Gülüşen (2011) 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarını inceledikleri çalışmada 76 metinde en fazla ulusal değerlere ve sorumluluk değerine yer verildiğini belirtmişlerdir. Bu sonuç sorumluluk değeri açısından çalışmamızla örtüşmektedir. Yaman, Taflan ve Çolak (2009) çalışmalarında ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde en çok sosyal değerlere yer verildiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da sevgi ve saygı değerlerine daha çok rastlanması iki çalışmanın birbirini desteklediğini göstermektedir.

Temalara göre değerler incelendiği zaman değerlerin en çok yer aldığı temanın 64 defa değerle karşılaşılan Erdemler teması, değerlerin en az yer aldığı temanın ise 14 defa değerle karşılaşılan Bilim ve Teknoloji teması olduğu görülmektedir. Gül (2017) 5. sınıf Türkçe ders kitabını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında değerlerin temalara dağılımında homojen bir yapının görülmediği sonucuna ulaşmıştır. Bizim çalışmamızda da benzer şekilde değerlerin temalara homojen bir şekilde dağılmadığı görülmektedir.

Metin türlerine göre değerler incelendiğinde hikâye edici metin türünde değerlere daha fazla yer verildiği görülmektedir. Hikâye edici metinlerde en çok rastlanan değerler yardımlaşma-dayanışma ve sorumluluk değerleridir. Fırat ve Mocan (2014) Türkçe ders kitaplarındaki hikâyelerde yer alan değerleri inceledikleri çalışmada metinlerde ağırlıklı olarak ahlakî-manevi değerlere yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu noktada iki çalışmanın benzer sonuçlarının olduğu söylenebilir.

Bulgulara göre değerlere en az yer verilen metin türü şiirdir. Şiirlerde en sık rastlanan değer vatanseverlik olduğu görülmektedir. Tokcan (2017) çalışma-

sında Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın çocuk şiirlerini değerler eğitimi açısından incelemiş ve incelenen şiirlerde en çok sevgi değerine rastlamıştır. Bu çalışmada incelenen şiirlerde ise en çok vatanseverlik değerine rastlanılmıştır.

Bilgilendirici metin türünde en sık rastlanan değer sorumluluk değeri olduğu görülmektedir. Özgüven, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, şefkat-merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük değerlerine ise bilgilendirici metinlerde rastlanmamaktadır.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin değerlerle ilgili düşünceleri ve Türkçe ders kitabındaki metinleri değerler açısından incelemelerine göre değerlerin iyi insan yetiştirme amacına sahip olduğu ve değerlerin evrensel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin öğretmenlerin hareketlerini taklit ettiği belirtilerek öğretmenlerin değerleri aktarırken olumlu rol model olması gerektiği de ulaşılan sonuçlar arasındadır. Çağlayan (2018) çalışmasında değerler eğitiminde öğretmen davranışlarının öğrenciler üzerinde etkisinin fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu noktada iki araştırma sonucunun birbirini desteklediği görülmektedir.

Değerlerin ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla verilmesi gerektiği öğretmenlerin üzerinde durduğu bir konu olarak dikkat çekmektedir. Değerler eğitimine gerekli önemin verilmediği ve sistemden kaynaklanan sorunlar nedeniyle değerlerin geri plânda kaldığı görüşleri de çalışmanın sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Fidan (2009)'ın çalışmasında da değer eğitimi için en önemli şeyin değerleri yaşamak olduğu, bireylerin değere verdikleri anlamların farklı olduğu, değer öğretiminin bilgi kadar önemli olduğu, medyanın değer öğretiminde okulun ve öğrenmenin etkisini azalttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Türkçe öğretmenlerinin çoğu değerlerin ders plânlarında kazanım olarak yer alması gerektiğini söylemiş, bu durumu öğretmen açısından farkındalığı arttıracığı ve öğretmenlerin değerlerle ilgili derslere hazırlıklı geleceği görüşlerine dayandırmışlardır. Değerler eğitimi, öğrencinin genel başarısını etkileyecek şekilde programda kazanım olarak yer almalıdır. Böylece değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin farkındalıkları ve sorumlulukları artacak ve öğretmenler değerler eğitimine yeterli zamanı ayırabileceklerdir.

Çalışma sonucunda Türkçe derslerinde değerleri aktarmak için en çok kullanılan yöntem ve tekniklerin; canlandırma, soru-cevap ve tartışma olduğu tespit edilmiştir. Konu ve metin aracılığıyla ön plâna çıkarma ve güncel olaylarla örneklendirme de öğretmenlerin kullandığı yollar olarak görülmektedir. Balcı

ve Yelken (2013) ise çalışmalarında öğretmenlerin değer öğretiminde en etkili buldukları yöntemin örnek olay incelemesi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu noktada iki çalışma farklılaşmaktadır. Atalay (2013) ise değerler eğitimi açısından Türkçe ders kitaplarını incelediği çalışmasında drama, rol yapma, empati etkinlikleri, tartışma, örnek olay, eğitsel oyun, gezi-gözlem türünden yöntem ve tekniklere daha çok ağırlık verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada bazı yönlerden bizim çalışmamızla örtüşen sonuçlar ortaya konmuştur.

Türkçe ders kitabındaki 40 metni inceleyen öğretmenler; bu metinlerde en çok yardımseverlik, sevgi ve vatanseverlik değerlerine rastladıklarını söylemektedirler. Türkçe ders kitabındaki metinler incelendiğinde ise en çok sorumluluk değerine rastlandığı, bunu vatanseverlik, sevgi ve saygı değerlerinin takip ettiği görülmektedir. Metinlerdeki değerlerin yeterli olmadığını belirten öğretmenler; etkinliklerin değer aktarımını desteklemediğini, değerlerin sadece belli temalarda yoğunlaştığını ve değerleri aktarmada kitabın yetersiz kaldığını da belirtmektedir. Kitaptaki metinlerin analizi sonucunda da değerlerin Erdemler temasında yoğunlaşmış olması öğretmenlerin bu görüşünü desteklemektedir.

Bu çalışmanın sonucunda saygı, sevgi ve yardımlaşma değerleri Türkçe öğretmenlerinin metinlerde en çok yer almasını istedikleri değerler olarak görülmektedir. Balcı ve Yelken (2013)'in çalışmasında İlköğretim Sosyal Bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamalarıyla ilgili öğretmenler adil olma, barış, dürüstlük, duygu ve düşüncelere saygı değerlerinin önem derecesi açısından ilk sıralarda yer aldığını tespit etmişlerdir. Bizim çalışmamızda da öğretmenlerin en çok önem verdiği değerlerden birinin saygı değeri olduğu görülmektedir.

Metinlerde işlenen değerlerin öğrencilerin davranışlarında farkındalık yarattığı ve sınıf içi iklimde önemli rolünün olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Ateş (2014) ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine yaptığı çalışmada değerler eğitimi konularının okulda, sosyal faaliyetler ya da etkinlikler olarak plânlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu yönüyle bizim çalışmamızla birbirini desteklemektedir. Değerleri doğru aktarabilmek için öğretmenlerin çoğu olaya dayalı metinleri tercih etmektedir. Türkçe ders kitabındaki metinler incelendiğinde de değerlerin en çok öyküleyici metinlerde yer almış olması öğretmen görüşleriyle tutarlılık göstermektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde değerlerin Türkçe ders kitabındaki metinlerde dengeli bir dağılım göstermediği, ağırlıklı

olarak bazı temalarda ve öyküleyici metin türünde yoğunlaştığı görülmektedir. Ders kitaplarındaki metinlerde önemli bir yere sahip olan değerler öğretmenler tarafından da önemli görülmektedir. Buna ek olarak değerler eğitimi için öğretmenler sorumluluklarının bilincindedirler. Ayrıca değerler eğitiminin tek başına ders kitaplarındaki metinlerle verilemeyeceği, okul, öğretmen ve veli gibi eğitim paydaşlarının işbirliği neticesinde başarıya ulaşacağı ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle Türkçe ders kitaplarına seçilen metinlerin iletildiği değerler açısından zengin olmasına, temalara ve metin türlerine dengeli bir dağılım göstermesine ve değerlerin tamamının önemli olduğu düşüncesiyle hareket edilmesine azami gayret gösterilmesi gerektiği söylenebilir. Değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin farkındalıkları artırılmalı, lisans eğitimlerinde bu konuya ayrıca yer verilmelidir. Değerler eğitiminin Türkçe öğretim programında da bir öğrenme alanı olarak yer alması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca değerler eğitiminde eğitim paydaşlarının işbirliğini destekleyecek uygulamalara ağırlık verilmelidir.

Kaynakça

- Atalay, D. (2013). *2012-2013 öğretim yılı ilköğretim 6.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan 'Sevgi ve Duygular' temalarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*(Yüksek lisans tezi)Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Ataman, A. (2001). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu Türkçe 1-8*. Nobel.
- Ateş, F. (2014). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel çalışma* (Yüksek lisans tezi)Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balcı, A. F. ve Yanpar Yelken, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi(KEFAD)*,14(1), 195-213
- Coşkun, V. ve Sargın, M. (2007).Yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabında strateji, *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Bildiriler (Editör: Yrd. Doç. Dr. Ergin ERGİNER)*, 1, s. 334-337, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 5-7 Eylül, Tokat.
- Çağlayan, E. (2018). *Değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik veli ve öğretmen tutumlarının değerlendirilmesi: Bingöl örneği* (Yüksek lisans tezi).Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bingöl.

- Çakıroğlu, A. (2013). *Değerler etkisinde korku kültürünün etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Çeçen, M. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 173, 39– 49.
- Çelikpazu, E. ve Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 6(2), 413-424.
- Doğan, B. ve Gülüşen, A. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki (6-8) metinlerin değerler bakımından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 75-99.
- Fırat, H. ve Mocan, A. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki hikâyelerde yer alan değerler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 25-49.
- Fidan, N. (2009). *Okulda öğrenme ve öğretme*. (3. Baskı). Pegem.
- Gül, M. (2017). Türkçe ders kitabındaki metinlerin (5. sınıf) değerler eğitimi yaklaşımıyla incelenmesi. *Erciyes Journal of Education*, 1(1), 59-78.
- 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu(1973). *Resmî Gazete* (Sayı: 14574).
- Kaygana, M., Yapıcı, Ş. ve Aytan, T. (2013). Türkçe ders kitaplarında değer eğitimi. *International Journal of Social Science*, 7, 657-669.
- Kızılar, H. Ve Canikli, İ. (2016). *Değerler eğitimi*. Karabük: Denem Yayınları.
- Miles, M. B. Ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Özbay, M., ve Karakuş Tayşi, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- Tokcan, F. (2017). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuk şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*(Yüksek lisans tezi).Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yaman, E. (2016). *Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar*. Akçağ.
- Yaman, H., Taflan, S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7, 107-120.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim I. kademe ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygunluğu. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 121-130.

Extended Abstract

The Examination of Texts in Turkish Coursebooks in Terms of Values Education and Their Evaluation According to Teachers' Opinions

---

Hatice COŞKUN, Corresponding Author, Assistant Professor.
Van Yüzüncü Yıl University, Van /Turkey.
haticecoskun@yyu.edu.tr
https://orcid.org/0000_0002_0453_8700

Gizem Ezgi DERSE, Master Degree Student.
Van Yüzüncü Yıl University, Van /Turkey.
gizemezgi@gmail.com
https://orcid.org/0000_0001_9241_4849

Article Type: Research Article
<https://doi.org/10.34234/ded.738543>
Received Date: 17.05.2020
Accepted Date: 12.03.2021
Published Date: 25.06.2021

Introduction

The new thoughts and discussions that have come into prominence in recent years show that the main purpose of education is much more than developing a student's cognitive skills. Education aims to ensure that the individuals develop an identity that is open for improvement in terms of thought and character, who do not deviate from the values that compose them and passing these values on to future generations. This goal is an important building block in bringing the society to the intended level of modern civilization. In order for the society to

reach the intended level of modern civilizations, individuals who constitute the society must embrace certain behaviors as value.

Values are the elements that establish how people behave, guide to good and decent life and help individuals and society thrive. From this perspective, values and values education is of great importance in education and training (Çakıroğlu, 2013, p. 6). It is observed that the values education in education and training aims to enrich society with individuals who can make sound judgments, exhibit sound behaviors and feel positive emotions. Therefore, values education should be offered in a well-structured manner at all levels from the lowest stage to the highest stage in education.

Values are thought to the students within a plan through curricula created for formal education institutions. And Turkish language curriculum serves this purpose as well. Turkish lesson aims to teach effective listening, speaking accurately in line with the standards, using grammar rules and reading and writing well as well as ensuring that the student acquires national, moral, social and universal values (Doğan ve Gülüşen, 2011, p. 77). Turkish lesson should also ensure that individuals acquire universal and social values, while enabling them to communicate properly with others and develop language skills. An individual who learn his/her own culture and mother tongue in Turkish lesson will develop, through such learning, an increased awareness about the values of the society he/she lives in. For this reason, it is very important to teach the values education in Turkish lessons. Texts are the primary means for the transfer of values in Turkish lessons. The Turkish lessons make sure that students comprehend the values through texts so that they can acquire the appropriate behaviour. Considering the studies conducted in the field, it was observed that there is a need for a study that examines the texts in the textbooks in terms of values education and that evaluates them according to teachers' opinions.

Therefore, this study aims to examine the texts available in the 6th grade Turkish textbook of Eksen Yayınları (*Eksen Publishing*) for 2018-2019 in terms of the values education and evaluate them according to teachers' opinions. The sub-objectives that are discussed as part of such aim are as follows:

-To determine the values covered in the texts available in the 6th grade Turkish textbook of Eksen Yayınları, the values are categorized into themes and the frequency of their appearance in text are examined;

-To determine the teachers' perceptions of the values conveyed in the text, values are evaluated according to teachers' opinions.

Method

The study was utilized qualitative research method, the data were collected using qualitative data collection techniques and analysed by qualitative analysis.

Study Group and Study Document

40 texts available in the 6th grade Turkish textbook of *Eksen Yayınları* for 2018-2019 were used as the study document. The study group consisted of 10 Turkish teachers who work at secondary schools in Bitlis province.

Development of Data Collection Tools, Data Collection and Data Analysis

Document review: In the first stage, 27 values covered in the MEB (Ministry of National Education) Values Education Directive (2018) were listed in order to review the values in the texts available in the 6th grade Turkish textbook of *Eksen Yayınları* for 2018-2019. Based on this list, each text in the Turkish textbook was analysed in terms of the values it conveys. Sentence units were taken into account in the analysis process. The values were identified after the analysis of texts and the frequency of these values, themes and text types was investigated. Coder reliability was made for the reliability of document review. According to the reliability formula of Miles and Huberman (1994), 80% coding consistency was achieved and the analysis was completed.

Semi-structured interview form: A semi-structured interview form was used to get perceptions of value of teachers and their opinions on the texts available in Turkish textbooks. 11 questions were included in the form as a result of expert opinions and pilot application. In the data collection process, 10 volunteering Turkish teachers were asked to read and review 40 texts available in the Turkish textbook used in the study. Afterwards, interviews were made with the teachers. Content analysis used for the analysis of data. For the reliability of analysis, inter-coder reliability was considered.

Findings

The most frequent value in the texts of Turkish textbook is the responsibility value. Following this, comes the values of patriotism, love and respect. Development of aesthetic feelings and humility values were not found in these texts.

The theme with the most values was the Virtues and the theme with the least values was the Science and Technology. When the values are analysed by the type of texts, it is found that values are more frequent in the narrative text type. The type of text that includes the lowest number of occurrences of values is poetry. It is observed that the most common value covered in the informative text type is the responsibility. The most common values found in the narrative text type are responsibility and solidarity values. It is observed that the most common value covered in poems is patriotism.

It is found that tolerance, love and benevolence are the values that most occurred to the mind of participating teachers in relation to the concept of values education. When the opinions of teachers about how values are introduced are examined, the emerging ideas are that the values should be introduced as part of education and that they should be a role model when conveying the values.

It is observed that teachers use associations and practice certain methods and techniques to convey values to students in Turkish lessons. In the association method, featuring the values through subject and text and exemplifying with current events are the prominent techniques. The methods and techniques they use the most are animation, question and answer and discussion.

Discussion

When the texts available in the 6th grade Turkish textbook of Eksen Yayınları for 2018-2019 are analysed in terms of values education, it was found that the most frequent value was the responsibility. Following this, comes the values of patriotism, love and respect. Development of aesthetic feelings and humility values were not found in these texts. These findings are similar to those found in the studies conducted by Doğan and Gülüşen (2011) and Yaman, Taflan and Çolak (2009).

When the values are analysed thematically, the theme which contained the most values was the Virtues and the theme with the lowest number of values was the Science and Technology. In the study where he studied 5th grade Turkish textbook in terms of values education, Gül (2017) concluded that no homogeneous structure was observed in the distribution of values by themes.

When the values are analysed according to the type of texts, it is observed that values are covered more in the narrative text type. The most common values found in the narrative texts are solidarity and responsibility. In a study where

the values covered in the stories available in Turkish textbooks are examined, Fırat and Mocan (2014) concluded that moral and spiritual values were predominately covered in the texts. At this point, it can be suggested that the two studies have similar findings.

Based on the analysis of interview data, it could be said that the students imitate the acts of teachers and thus, teachers should be a positive role model when conveying the values. In his study, Çağlayan (2018) concluded that behaviors of teacher have an important influence on students in values education. In this regard, the findings of the two studies support each other.

The results of the study show that the most commonly used methods and techniques by teachers to convey the values are animation, question and answer and discussion. Featuring the values through subject and text and exemplifying with current events were also found to be the prominent techniques used by teachers. On the other hand, Balcı and Yelken (2013) concluded that the most effective method that teachers consider in values education is the case study. At this point, the two studies differ from each other. In the study where he examined the Turkish textbooks in terms of values education, Atalay (2013) concluded that methods and techniques in the form of drama, role-playing, empathy activities, discussion, case study, educational game/trip and observation should be more incorporated in textbooks. The findings of the aforementioned study are similar, in some respect, to the ones presented in our study.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler. / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Yazar (lar) / Author (s): Hatice COŞKUN, Gizem Ezgi DERSE

Yazar Katkıları / Author Contributions: Hatice COŞKUN(%50), Gizem Ezgi DERSE (%50)

Çıkar Çatışması / Competing Interests: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler. / The authors declare that they have no competing interests.